

1 Et lite utsnitt skolehistorie.

**«Historier må enten fortelles
eller bli borte,
og hvis de blir borte,
kan vi ikke lenger huske
hvem vi er
eller hvorfor vi er her.**

(Sue Monk Kidd i «Bienes hemmelige liv»)

Dette er Rakkestads bygdebok nr 3 som dekker perioden 1837 til 1940. Noe av Helga Engs liv er nettopp innafor denne perioden. Hun er så vidt nevnt med et noen linjer i denne boka. Men det er ikke derfor jeg vil vise fram boka. Grunnen er omslagsbildet. Det viser Broen skole, i nærheten av Bodalsbrua, Rakkestads første fastskole som stod ferdig i 1849. Det med EN fastskole i hvert herred var lovpålagt allerede en gang på 1820-tallet. Det dro ut i Rakkestad. Sognepresten som øverste ansvarlig for opplæring i sognet, hevdet bygda ville være bedre tjent med at antall omgangsskolekretser økte. Men i 1846 ga stiftsdireksjonen uttrykkelig beskjed om at nå måtte det bygges.

Midler ble skaffet til veie ved å selge 400 tønner havre fra kornmagasinet, men blant deler av befolkningen var det misnøye. De fryktet økende utgifter til skolevesenet og øket skattetrykk. Underskriftskampanje kom i gang, og det ble samlet 300 underskrifter mot bygging.

Det som er verdt å merke er at halvparten av underskriftene var «med påholden penn», altså at en stor del av befolkningen ikke kunne signere med eget navnetrekk. Og det er omregnet i generasjoner en 5-6-7 stk., og dermed ikke så fjernt fra vår egen tid.

Vi hadde hatt et allmueskolevesen etter innføring av konfirmasjon i 1736 og med hovedvekt på kristendomsopplæring. Dette lever vel fortsatt i språket, som -å kunne sitt . . . . . ! Kan du mer enn ditt Fadervår! så er det litt mer på kanten.

Husker jo også at de gamle, før i tida, kunne bruke uttrykket: - å sleppe fram før presten, om konfirmasjonen.

Det «å ha sloppi fram før presten» var altså starten på veien videre: kunne gå til alters og motta det hellige sakramentet, og også, for å kunne bli viet. Derfor veldig viktig!

Fra 1736 ble Opplæringen satt i system, bygda oppdelt i roder for omgangsskolesystemet. Hver skoleholder hadde sin rode, undervisningsstedet skiftet fra gård til gård innenfor roden. Kristendomskunnskap var det viktigste, men lettere å tilegne seg om en kunne lese. Bøker var mangelvare, hver skoleholder hadde sitt utvalg som han bar med seg fra sted til sted. De mer velstående kunne eie sine egne bøker. Sogneprest Thorkild Aschehoug som kom til bygda i 1784, lånte først ut bøker fra egen boksamling, men opprettet etter hvert bygdas første folkeboksamling, og det med bøker innenfor mange emner.

På denne tiden økte leseferdigheten, men som vi ser fra underskriftskampanjen sist på 1840 tallet, hang det med skriveferdighet etter.

Nokså samtidig med den første fastskolen på Broen, tok omgangsskolesystemet slutt. I de andre kretsene skulle skolen ha fast tilhold på en passende gård, leie en såkalt rodestue.